

Diaarinumero VN/2135/2023
1.12.2023

Sisäministeriölle

Yksityisen turvallisuusalan koulutusta, ohjausta ja valvontaa selvittävän työryhmän raportista

Toimialan koulutus

Vaikka työryhmän raportissa on useita hyviä ideoita, PAMin mielestä siinä ei uskalleta mennä riittävän pitkälle. Rohkeutta puuttuu juuri siinä tilanteessa, kun yksityinen turvallisuusala kaipaisi perusteellisempaa rakenteellista uudistumista.

PAM kiittää esimerkiksi raportin ajatusta pakollisesta työharjoitteluajasta väliaikaisen vartijakoulutuksen ja varsinaisen vartijakoulutuksen väliseksi ajanjaksoksi. Esitys on kannatettava ja alan laatua kehittävä. Muilta osin raportin koulutukseen liittyvät ehdotukset vaativat vielä kehittämistä. PAMin mielestä alan koulutusta tulisi reformoida merkittävämmiin vastaamaan nykypäivän haasteita.

PAMin näkemyksen mukaan vartijoiden ja järjestyksenvalvojen koulutus ei ole riittävää, mikä vaarantaa sekä alan työntekijöiden että asiakkaiden turvallisuutta ja oikeusturvaa. Koulutusvaatimuksia onkin korotettava, jotta ala voi kehittyä. Tähän tarpeeseen raportti ei ota kantaa tarpeeksi kunnianhimoisesti.

On selvää, että tehokkain tapa nostaa yksityisen turvallisuusalan laatua on panostaa työntekijöiden koulutukseen. Turvallisuusala eroaa monesta muusta alasta siksi, että sen luonteeseen kuuluu fyysiseen koskemattomuuteen ja ihmisten perusoikeuksiin puuttuminen.

Tavoitteeksi tulisi ottaa, että esimerkiksi viiden vuoden siirtymäajan jälkeen 90 prosenttia alalla vakituisesti työskentelevistä olisi suorittanut turvallisuusalan ammatillisen tutkinnon. Tällä hetkellä alan suurimmissa yrityksissä arviolta vain 40–50 prosenttia työntekijöistä on suorittanut alan työehtosopimuksen koulutuslisään oikeuttavan tutkinnon. Turvallisuusalan ammatillisen koulutuksen tulisi olla edellytys erityisesti silloin, kun työssä joudutaan puuttumaan ihmisten perusoikeuksiin.

Perusoikeuksiin puuttuminen olisi toimiva mittari myös jaotella turvallisuusalan koulutustarpeita. Mitä yleisempää perusoikeuksiin puuttuminen on, sitä korkeampaa kouluttautumista työntekijältä vaaditaan.

Diaarinumero VN/2135/2023
1.12.2023

Sisäministeriölle

PAMin näkemyksen mukaan tehtävissä, joissa puututaan perus- ja ihmisoikeuksiin, tulisi vaatia turvallisuusalan ammatillista tutkintoa, eli turvallisuusalan perustutkintoa, ammattitutkintoa tai turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkintoa. Viranomaisia avustavissa tehtävissä, joissa perusoikeuksiin puututaan kaikista eniten, vähimmäiskoulutusvaatimuksena voitaisiin pitää turvallisuusalan ammattitutkintoa.

Tehtävissä, joissa ei olennaisesti puututa perusoikeuksiin, riittäisi vartijakortti, jonka koulutusmäärää olisi kuitenkin lisätty nykyisestä. Nykyinen järjestyksenvalvojatyö olisi tarkoitettu lähinnä harrastus- tai talkootyöhön.

Raportin esittämät keinot toimialan laadun kehittämiseksi jäävät nyt pääsääntöisesti vähäisiksi. Yksityisen turvallisuusalan vaikutus maan kokonaisturvallisuuteen on aito ja sen tuoma asema vastuullinen. Tästä syystä laatua pitää pystyä koulutuksen lisäämisen kautta nostamaan.

Soveltuvuus alalle/SORA-lainsäädäntö

Kuten raportissa todetaan, turvallisuusalan tutkinnot kuuluvat SORA-lainsäädännön soveltamisalaan. Oppilaitoksilla on siten oikeus arvioida opiskelemaan hakeutuvan soveltuvuus alalle sekä tarvittaessa peruuttaa opiskeluoikeus opintojen aikana. Soveltuvuuden arvioinnista oppilaitokset vastaavat itsenäisesti. Suosituksissaan työryhmä esittää SORA-lainsäädännön soveltamisen tehostamista siten, että jatkossa alalle hakeutuvat valittaisiin pääsy- tai soveltuvuuskokeiden perusteella. Jotta tämä olisi toteutettavissa, alan oppilaitoksille tulee turvata sekä riittävät resurssit pääsy- ja soveltuvuuskokeiden järjestämiseksi että valtakunnallisesti yhdenmukaiset valintakriteerit. Harkitessaan opiskeluoikeuden peruuttamista tulee oppilaitosten käytössä olla niin ikään selkeä ja yhdenmukainen menettelytapaohjeistus, jotta käytännöt tai perusteet eivät vaihtele oppilaitoksen koon tai sijainnin mukaan.

Turvallisuusalan oppilaitosten rahoitusperusta nojaa pitkälti valtionosuusrahoitukseen, jonka perusteina ovat oppilaitoksen opiskelijamäärä ja suoritettut tutkinnot tai niiden osat (perus- ja suoritusrahoitus). Vain murto-osa rahoituksesta määräytyy vaikuttavuuden eli työllistymisen ja palautteen perusteella. Rahoituspohja ei kuitenkaan saisi aiheuttaa sitä, että turvatakseen riittävän opiskelijamäärän oppilaitokset laiminlyövät vastuunsa ja lainsäädännön edellyttämän soveltuvuusarvioinnin valtionosuusrahoituksen vuoksi.

Diaarinumero VN/2135/2023
1.12.2023

Sisäministeriölle

Turvallisuusalalla vallitseva työvoimapula on saanut yritykset rekrytoimaan työvoimaa myös ilman alan koulutusta. Tällöin koulutus järjestetään työnantajan ja oppilaitoksen välisellä sopimuksella oppisopimuskoulutuksena. Koska kyse on työsuhteesta, ei SORA-lainsäädäntöä rekrytoinnin yhteydessä voida soveltaa, joten alalle soveltuvuus jää kokonaan rekrytoivan yrityksen arvioitavaksi. Oppisopimuskoulutuksessa SORA-lainsäädäntö tulee sovellettavaksi vain opiskeluoikeuden peruuttamisena koulutuksen aikana. Pääosa koulutuksesta suoritetaan työssä oppien työpaikalla, joten oppilaitoksen vastuulle kuuluva lainsäädännön noudattaminen on käytännössä mahdotonta.

Omavalvonta

Työryhmän suositus ottaa harkittavaksi omavalvontasuunnitelman sisällyttämisestä yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin (1085/2015) on erittäin kannatettava. Ehdotuksen mukaisesti omavalvontasuunnitelman olisivat velvollisia laatimaan vartioimisliike- tai järjestyksenvalvojatoimintaa harjoittavat turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijat. Omavalvonnan voi nähdä osana siihen velvoitetun toimijan sisäistä valvontajärjestelmää ja sisäisen valvonnan keinona, kun palvelun tuottaja on velvoitettu huolehtimaan omavalvonnan keinoin palvelujen laadusta, riittävydestä, turvallisuudesta ja asianmukaisuudesta.

Sen lisäksi, että omavalvontasuunnitelmassa olisi kuvattu käytännön toimenpiteet LYTP:n mukaisen toiminnan noudattamiseksi, siihen tulisi sisällyttää myös työturvallisuuslaissa (738/2002) työnantajalle osoitetut huolehtimisvelvoitteet ja niiden toteutustapa.

Turvallisuustoimiala lukeutuu aloihin, joissa esiintyy tilastollisesti keskimääräistä enemmän väkivallan uhkaa. Tämä taas osaltaan lisää työn psykososiaalista kuormittavuutta. Työnantajan tulee olla selvillä työn kuormitustekijöistä ja ryhtyä toimiin, jos ne aiheuttavat haittaa tai vaaraa työntekijöiden terveydelle. Koska turvallisuusalan ammateissa väkivallan uhkaa on lähes mahdotonta välttää, työnantajan on seurattava sekä työyhteisön että yksittäisten työntekijöiden tilaa havaitakseen haitallinen kuormittavuus ajoissa. Tällä varmistettaisiin myös se, että työn psykososiaalisesta kuormittavuudesta huolimatta vartijoiden ja järjestyksenvalvojien toiminta säilyy oikeasuhtaisena toimenpiteiden kohteisiin nähden.

Diaarinumero VN/2135/2023
1.12.2023

Sisäministeriölle

Poliisilaitosten ja yksityisen turvallisuusalan toimijoiden paikallinen yhteistyö

Loppuraportissa huomioidaan tarve vahvistaa paikallisen poliisin ja yksityisen turvallisuusalan toimijoiden välistä yhteistyötä. Yhteistyön tiivistäminen liittyy olennaisesti yksityisen turvallisuusalan ohjaukseen ja valvontaan varsinkin siinä tilanteessa, kun poliisin on ilmoitettava turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijalle palveluksessaan olevan vartijan tai järjestyksenvälvojan hyväksymisen peruuttamisesta. Työryhmän suositus ilmoitusprosessin tehostamiseksi on erittäin kannatettavaa. Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n mielestä tämä ei kuitenkaan yksistään riitä paikallisen yhteistyön lisäämiseksi ja siksi tarvitaan myös muuta paikallista yhteistyötä.

Yhteistyötä paikallisella tasolla voisi lisätä säännöllisillä tapaamisilla paikallispoliisin ja alueella toimivien vartioimisliike- ja järjestyksenvälvoimat toimintaa harjoittavien turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijoiden kesken. Sinänsä tapaamiset voisivat olla rakenteeltaan vapaamuotoisia kuten loppuraportissa todetaankin, mutta tapaamiset tarjoaisivat mahdollisuuden tiedonvaihtoon osapuolten välillä, jolloin myös tilannekuva siitä, mitä kentällä tapahtuu, olisi kaikille osapuolille mahdollisimman selkeä.

Poliisilaitosten valvontakäytäntöjen yhdenmukaistaminen

Suositus poliisilaitosten valvontakäytäntöjen ja hallinnollisten seuraamusten yhdenmukaistamisesta maan eri alueilla on kannatettavaa. Asia on noussut esille jo vuonna 2021 siltä osin, että poliisin lupavalvonnassa vartijoiden ja järjestyksenvälvojen hyväksymisten peruutusten perusteet ovat eri puolella maata poikenneet toisistaan. Hyväksymisiä on peruutettu yleisen oikeustajun mukaisesti vähäiseltäkin tuntuvissa epäilyissä, kun taas toisella alueella vakavienkin rikosten epäilyt tai tuomiot eivät johda hyväksymisten peruutuksiin. Myös edellisessä kohdassa jo viitatussa ilmoitusprosessissa hyväksymisten peruuttamisten osalta vaikuttaisi olevan selviä puutteita.

Asialla on merkitystä vartijoiden ja järjestyksenvälvojen perusoikeuteen harjoittaa ammattiaan ja siihen, että kyseisten ammattiryhmien edustajien ja kansalaisten yhdenvertainen kohtelu ei tällöin toteudu.

Diaarinumero VN/2135/2023
1.12.2023

Sisäministeriölle

Helsingissä, 1. joulukuuta 2023

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen

puheenjohtaja

Lisätietoja:

Anu Kähkönen

sopimusasiantuntija
anu.kahkonen@pam.fi
puh. 0503138577

Markku Saikkonen

sopimusasiantuntija
markku.saikkonen@pam.fi
puh. 0447280160